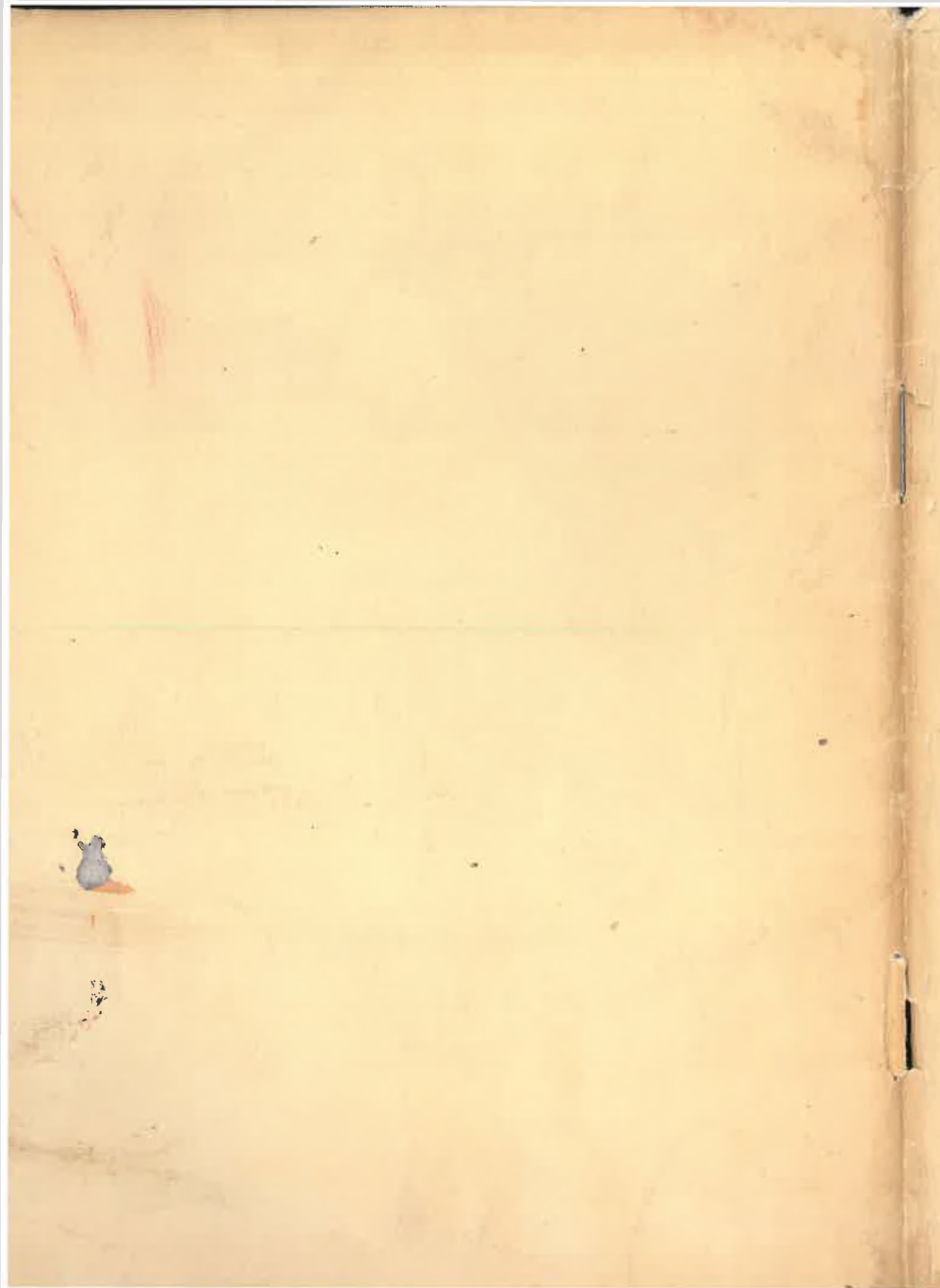
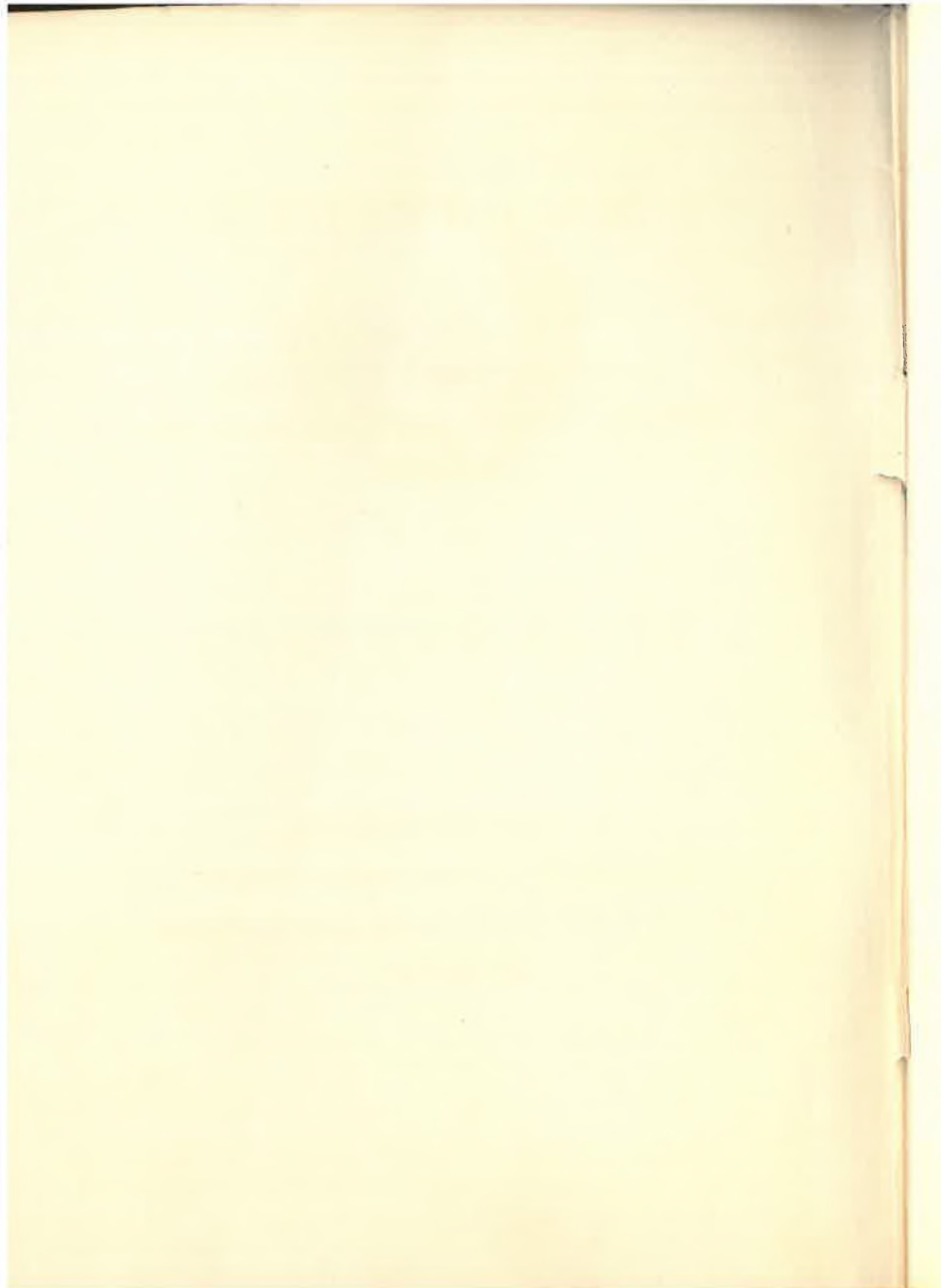

MAO TZEDUN

CUVÎNTĂRI ROSTITE
LA CONSFĂȚUIREA DIN IENAN
AȘUPRA PROBLEMELOR LITERATURII
ȘI ARTEI

MAO T'ZEDUN

CUVÎNTĂRI ROSTITE
LA CONSFĂTUIREA DIN IENAN
ASUPRA PROBLEMELOR LITERATURII
ȘI ARTEI

(Mai 1942)

EDITURA PENTRU LIMBI STRĂINE
PEKIN 1972

NOTA EDITORULUI

Prezenta traducere a articolului *Cuvîntări rostite la Consfătuirea din Ienan asupra problemelor literaturii și artei* este întocmită după originalul în limba chineză apărut în *Opere alese ale lui Mao Tzedun*, volumul 3, Editura Poporului, Pekin, mai 1953.

Tipărit în Republica Populară Chineză

CUVÎNT INTRODUCȚIV

(2 mai 1942)

Tovarăși! Ați fost invitați astăzi la această consfătuire pentru a avea un schimb de păreri și pentru a examina legătura dintre munca pe țărîmul literaturii și artei și munca revoluționară în general, pentru a asigura dezvoltarea justă a literaturii și artei revoluționare, pentru a asigura întregii noastre munci revoluționare un ajutor și mai rodnic din partea literaturii și artei revoluționare și a contribui prin aceasta la zdrobirea dușmanului nostru național și la îndeplinirea cu succes a sarcinii eliberării noastre naționale.

În lupta noastră pentru eliberarea poporului chinez sînt diferite fronturi, în rîndul cărora am putea vorbi de un front cu pana și de un front cu baioneta, adică de frontul culturii și de frontul operațiilor militare. Pentru a învinge dușmanul, trebuie să ne sprijinim în primul rînd pe armata care are arma în mînă. Dar numai această armată nu ne ajunge; mai avem nevoie de o armată a culturii, o armată indispensabilă pentru strîngerea rîndurilor noastre și pentru obținerea victoriei asupra dușmanului. De la Mișcarea de la 4 Mai¹ s-a format în China o asemenea armată a culturii și ea a acordat ajutor revoluției chineze, reducînd treptat sfera de influență și slăbind forța culturii feudale chineze și a culturii compradore puse în slujba agresiunii imperialiste. Pentru a se opune noii culturi, reacțiunii chineze nu-i mai rămîne acum

decît procedeul, ca să spunem așa, „de a răspunde calității prin cantitate“. Cu alte cuvinte, reacționarii au mulți bani și, nefiind în stare să dea ceva bun, se dau peste cap să dea cît mai mult. Pe frontul cultural de după Mișcarea de la 4 Mai, literatura și arta constituie un sector important, care obține succese. Mișcarea pentru o literatură și o artă revoluționară s-a dezvoltat mult în perioada războiului civil de zece ani. Această mișcare și războiul revoluționar din acea epocă erau amîndouă îndreptate în aceeași direcție generală, dar în munca practică ele nu erau legate între ele, deoarece reacțiunea izolase cele două armate frățești una de alta. Din clipa izbucnirii Războiului de Rezistență împotriva Agresiunii Japoneze, tot mai mulți lucrători revoluționari din domeniul literaturii și artei au început să sosească la Ienan și pe teritoriul altor baze de sprijin anti-japoneze. Aceasta este foarte bine. Dar simpla lor venire pe teritoriul bazelor de sprijin nu înseamnă încă contopirea lor totală cu masele populare din aceste baze. Dacă vrem însă ca munca noastră revoluționară să progreseze, această contopire totală trebuie realizată. Consfătuirea pe care o deschidem astăzi trebuie să ne ajute să transformăm pe deplin literatura și arta într-o parte componentă a mecanismului general al revoluției, într-o armă puternică de unire și educare a poporului, într-o armă de lovire și nimicire a dușmanului, într-un mijloc care să ajute poporul să lupte într-un singur gînd și cu o singură voință împotriva dușmanului. Ce probleme trebuie să rezolvăm pentru a atinge acest scop? Eu cred că trebuie să rezolvăm problemele referitoare la poziția de clasă a lucrătorilor din domeniul literaturii și artei, la atitudinea lor, la obiectul activității lor, la munca lor și la studiul lor.

Problema poziției de clasă. Noi stăm pe pozițiile proletariatului și ale maselor largi populare. Pentru un comunist,

aceasta înseamnă că el trebuie să stea pe pozițiile partidului, pe pozițiile partinității și ale fidelității față de politica partidului. Există oare la lucrătorii noștri din domeniul literaturii și artei greșeli și imprecizii în înțelegerea acestei probleme? După mine, există, și mulți tovarăși se abat adeseori de pe poziția noastră justă.

Problema atitudinii. Din poziția noastră decurge atitudinea noastră concretă față de diferitele fapte concrete. De pildă: ce trebuie să facem — să proslăvim sau să demascăm? Aceasta este o chestiune de atitudine. Ce atitudine trebuie să adoptăm? Eu aș spune că trebuie să adoptăm atît o atitudine cît și cealaltă, în funcție de omul cu care avem de-a face. Există trei categorii de oameni: dușmanii noștri, aliații noștri din frontul unit și oamenii din lagărul nostru, cea de a treia categorie fiind masele populare și avangarda lor. Față de fiecare din aceste trei categorii de oameni trebuie să avem o atitudine diferită. Față de dușmanii noștri — imperialiștii japonezi și toți dușmanii poporului — sarcina celor care lucrează pe tărîmul literaturii și artei revoluționare este de a demasca atrocitățile și minciunile lor, de a arăta inevitabilitatea înfrîngerii lor, de a însufleți armata și poporul care țin piept agresiunii japoneze să lupte într-un singur gînd și cu o singură voință pentru zdrobirea hotărîtă a dușmanului. În ceea ce îi privește pe diferiții noștri aliați din frontul unit, atitudinea noastră trebuie să fie atît de unire cît și de critică, de unire de diferite tipuri și de critică de diferite tipuri. Noi aprobăm participarea lor la războiul de rezistență anti-japoneză și îi elogiem cînd obțin succese, dar trebuie să-i criticăm dacă nu sînt activi în războiul de rezistență anti-japoneză, trebuie să luptăm cu hotărîre cu aceia dintre ei care se ridică împotriva partidului comunist, împotriva poporului, cu aceia care pe zi ce trece se rostogolesc tot mai mult

pe calea reacțiunii. În ceea ce privește însă masele populare, munca și lupta lor, armata poporului și partidul poporului, noi trebuie, firește, să le proslăvim. Poporul are și el lipsurile lui. În rîndurile proletariatului mai sînt încă destui oameni care au păstrat ideologia mic-burgheză; țărani și mica burghezie orășenească au concepții înapoiate, și toate acestea îi împovărează în luptă. Noi trebuie să-i educăm cu răbdare în cursul unei perioade îndelungate, să-i ajutăm să-și scuture de pe umeri această povară, să-i ajutăm să lupte împotriva lipsurilor și greșelilor lor ca să poată merge repede înainte. În procesul luptei, ei s-au reeducat sau sînt în curs de reeducare, și literatura și arta noastră trebuie să descrie procesul acestei reeducări. Dacă bineînțeles ei nu perseverează în greșelile lor, noi nu trebuie, bazîndu-ne pe observații unilaterale, să facem greșeala de a-i lua în zeflema și cu atît mai puțin de a avea față de ei o atitudine ostilă. Ceea ce scriem trebuie să contribuie la unirea lor și la mersul lor înainte, trebuie să ajute masele populare să-și continue lupta într-un singur gînd și cu o singură voință, trebuie să le ajute să scape de tot ce este înapoiat și să dezvolte în ele tot ce este revoluționar, și nicidecum invers.

Problema obiectului muncii noastre, adică problema cui anume trebuie destinate operele de literatură și artă. În regiunea de graniță Șensi-Gansu-Ningsia și pe teritoriul bazelor de sprijin anti-japoneze din China de nord și centrală, această problemă se pune cu totul altfel decît în regiunile de sub dominația gomindanistă, și cu atît mai mult diferit de felul cum se pune la Șanghai înainte de începutul războiului de rezistență anti-japoneză. În perioada Șanghaiului, principalul public al literaturii și artei revoluționare era o anumită parte a studenților, a funcționarilor și a lucrătorilor de la instituțiile comerciale; în regiunile de sub dominația

gomindanistă, după ce a început războiul, acest cerc s-a lărgit întrucîtva, dar în fond au rămas aceiași oameni, pentru că acolo guvernul izolează pe muncitori, țărani și soldați de literatură și arta revoluționară. Cu totul altele sînt condițiile pe care le avem pe teritoriul bazelor noastre de sprijin. Aici publicul literaturii și al artei sînt muncitorii, țăranii, soldații și cadrele noastre revoluționare. Pe teritoriul bazelor de sprijin mai sînt și studenți, dar și ei sînt diferiți de studenții de tip vechi; ei sînt fie foste, fie viitoare cadre. După ce învață carte, diferitele noastre cadre, ostașii din unitățile militare, muncitorii din fabrici și țăranii de la sate vor să citească cărți și ziare, dar și cei neștiutori de carte vor să vadă spectacole, să se bucure văzînd picturi, să cînte cîntece, să asculte muzică. Ei sînt publicul literaturii și artei noastre. Să luăm, de pildă, pe cadrele noastre, să nu credeți că sînt puțini; sînt mult mai mulți decît cititorii oricărei cărți care apare în regiunile de sub dominația gomindanistă. Acolo tirajul unei cărți nu depășește de obicei două mii de exemplare; chiar cînd apar trei ediții, tirajul este numai de șase mii de exemplare. Efectivul cadrelor noastre pe teritoriile bazelor de sprijin poate fi apreciat după faptul că numai în Ienau sînt peste zece mii de cadre care pot citi cărți. Mai trebuie ținut seamă că multe dintre aceste cadre sînt revoluționare încercate, călite. Ei au venit aici din diferite colțuri ale țării și vor pleca la lucru în diferite locuri. De aceea munca educativă în rîndurile acestor oameni are o foarte mare însemnătate. Lucrătorii noștri din domeniul literaturii și artei trebuie să muncească așa cum se cuvine în această direcție.

Întrucît operele literare și de artă sînt destinate muncitorilor, țăranilor, soldaților și cadrelor lor, se naște problema de a-i cunoaște și a-i înțelege bine pe acești oameni.

Dar pentru a-i cunoaște și a-i înțelege bine, pentru a cunoaște și a înțelege bine tot felul de oameni și tot felul de fenomene din organele de partid și din organele puterii, de la sate, din fabrici, din Armata a 8-a și din Noua Armată a 4-a, trebuie desfășurată o foarte serioasă muncă. Lucrătorii din domeniul literaturii și artei trebuie să se preocupe, firește, de creația artistică, dar munca aceasta — de cunoaștere și de familiariizare cu oamenii — ei trebuie să o pună pe primul plan. Cum stăteau în această privință lucrurile cu lucrătorii noștri din domeniul literaturii și artei pînă acum? Eu spun că ceea ce îi caracteriza era lipsa de cunoaștere, lipsa de înțelegere, că erau asemenea „eroului care nu găsește nicăieri loc pentru a-și arăta vitejia“. Ce înseamnă lipsa lor de cunoaștere? Le lipsea cunoașterea oamenilor. Lucrătorii din domeniul literaturii și artei nu cunosc, ba uneori n-au nici cea mai mică idee despre aceia pe care-i zugrăvesc, despre publicul operelor lor. Lucrătorii noștri din domeniul literaturii și artei nu cunosc muncitorii, nu cunosc țărani, nu cunosc soldații, nu cunosc cadrele lor. Ce înseamnă lipsa lor de înțelegere? Ei nu înțeleg limba poporului, adică le lipsește cunoașterea îndesulătoare a limbii bogate și vii a maselor populare. Rupți de mase, ducînd o viață deșartă, lipsită de conținut, este firesc ca mulți lucrători din domeniul literaturii și artei să nu cunoască ca lumea limba populară, și de aceea ei scriu operele lor într-o limbă incoloră, întrebuițînd adeseori cuvinte și expresii anapoda, născocite de ei și care sînt străine limbii populare. Multor tovarăși le place să vorbească despre „un stil de mase“. Dar ce înseamnă aceasta? Aceasta înseamnă că ideile și sentimentele lucrătorilor noștri din domeniul literaturii și artei trebuie să se contopească într-un singur tot cu ideile și sentimentele maselor largi ale muncitorilor, țăranilor și soldaților. Pentru aceasta însă ei trebuie să învețe

cum se cuvine limba maselor; căci dacă nici limba maselor n-o înțelegi pe de-a întregul, apoi despre ce fel de creație literară și artistică mai poate fi vorba? Spunînd că ei seamănă cu „eroul care nu găsește nicăieri loc pentru a-și arăta vitejia“, am în vedere că masele nu se entuziasmează atunci cînd li se servește un talmeș-balmeș de „idei înalte“ și că cu cît mai mult se străduiesc acești oameni de litere și de artă să scoată în relief față de mase meritele și stagiul lor în muncă, cu cît mai mult se cred „eroi“, cu cît mai mult caută să impună maselor talmeș-balmeșul lor de „idei“, cu atît mai puțin găsesc în rîndurile maselor amatori pentru aceste „idei“. Dacă vrei ca masele să te înțeleagă, dacă vrei să te contopești cu ele într-un singur tot, trebuie să găsești în tine hotărîrea de a trece prin procesul lung, chinuitor chiar al reeducării. Pot să împărtășesc aici din experiența mea personală, să povestesc cum s-au schimbat propriile mele sentimente. Pe vremuri am fost student. La școală mi-am format obiceiuri de student: mi se părea înjositor să execut pînă și cea mai neînsemnată muncă fizică, de pildă să-mi duc pe umeri propriile mele bagaje, în fața colegilor mei, care erau incapabili să care vreun lucru pe umeri sau în mînă. Pe vremea aceea socoteam că oamenii cei mai curați din lume sînt intelectualii, că muncitorii și țărani sînt întotdeauna ceva mai murdari. Puteam să îmbrac hainele altuia dacă aparțineau unui intelectual: din punctul meu de vedere ele erau curate; dar n-aș fi primit să îmbrac hainele unui muncitor sau ale unui țaran, socotindu-le murdare. Cînd am devenit revoluționar, m-am găsit laolaltă cu muncitori, cu țărani, cu ostași ai armatei revoluționare. Treptat, i-am cunoscut bine pe ei, iar ei m-au cunoscut bine pe mine. Abia atunci și numai atunci mi-am schimbat radical sentimentele burgheze și mic-burgheze pe care mi-le inoculase școala bur-

gheză. Și tocmai atunci, comparînd pe intelectualii nereeducați cu muncitorii și cu țărani, am înțeles că acești intelectuali nu sînt curați, că cei mai curați sînt totuși muncitorii și țărani. Chiar dacă au mîinile negre, iar picioarele le sînt pline de baligă de vacă, ei totuși sînt mai curați decît intelectualii burghezi și mic-burghezi. Tocmai aceasta a însemnat că sentimentele mele s-au schimbat, că m-am depărtat de o clasă și m-am înrudit cu alta. Lucrătorii noștri din domeniul literaturii și artei ieșiți din rîndurile intelectualilor trebuie să-și schimbe și să-și reformeze ideologia și sentimentele, dacă vor ca lucrările lor să fie acceptate cu bucurie de mase. Fără această prefacere, fără această reeducare, ei nu vor face nimic bun, treaba nu le va merge.

Ultima problemă — studiul. Mă refer la studiul marxism-leninismului, la studiul societății. Oricine se intitulează scriitor marxist revoluționar, și cu atît mai mult orice scriitor comunist, trebuie să cunoască marxism-leninismul. Dar unii tovarăși nu și-au însușit încă în suficientă măsură concepțiile de bază ale marxismului. De pildă, una din concepțiile fundamentale ale marxismului spune că existența determină conștiința, că realitatea obiectivă a luptei de clasă și a luptei naționale determină ideile și sentimentele noastre. Totuși, unii dintre tovarășii noștri pun problema pe dos, afirmînd că în toate trebuie să pornești, pasămite, de la „dragoste“. Dacă e vorba de dragoste, apoi în societatea împărțită în clase nici dragostea nu poate fi decît tot de clasă. Dar acești tovarăși umblă după un fel de dragoste situată deasupra claselor, o dragoste abstractă, o libertate abstractă, un adevăr abstract, o natură omenească abstractă etc. Aceasta arată că asemenea tovarăși se află sub puternica influență a burgheziei. Trebuie să ne eliberăm pînă la capăt de această influență și să studiem cu modestie marxism-

leninism. Lucrătorii din domeniul literaturii și artei trebuie să-și însușească măiestria literară și artistică, aici nu încapе îndoială. Dar marxism-leninismul este o știință pe care trebuie s-o studieze toți revoluționarii, lucrătorii din domeniul literaturii și artei nefăcînd excepție. Ei trebuie să studieze societatea, adică să examineze toate clasele societății, relațiile dintre clase și situația fiecăreia din ele, fizionomia lor, psihologia lor. Abia după ce ne vom lămuri toate acestea, literatura și arta noastră vor dobîndi un conținut bogat și vor căpăta o orientare justă.

Astăzi, ca introducere la discuția noastră, pun numai aceste probleme și sper că cei prezenți aici își vor spune părerea atît în aceste probleme cît și în altele, legate de ele.

CUVÎNT DE ÎNCHEIERE

(23 mai 1942)

Tovarăși! În această lună ne-am adunat de trei ori. În căutarea adevărului, participanții la consfătuire au dus discuții aprinse. Cei cîțiva zeci de membri de partid și de tovarăși fără partid care au luat cuvîntul aici au dezbătut pe larg și au concretizat problemele puse. Consider că aceasta va aduce un mare folos întregii mișcări literare și artistice.

Discutînd orice probleme, trebuie să plecăm de la realitate, nu de la definiții gata făcute. Ar fi o metodă incorectă să căutăm în manuale definițiile: ce este literatura, ce este arta și, plecînd de la aceste definiții, să determinăm

orientarea mișcării actuale literare și artistice și să judecăm diferitele opinii și controverse apărute aici în discuții. Noi sîntem marxiști, iar marxismul ne învață că în abordarea unei probleme nu trebuie să pornim de la definiții abstracte, ci de la fapte care există în obiectiv, elaborînd orientarea noastră, politica noastră, măsurile noastre pe baza analizării acestor fapte. Așa trebuie să procedăm și în cazul de față, în discutarea muncii pe tărîmul literaturii și artei.

Care sînt deci acum faptele? Faptele sînt următoarele: Războiul de Rezistență împotriva Agresiunii Japoneze, pe care China îl susține deja de cinci ani; războiul mondial împotriva fascismului; caracterul șovăielnic al marilor moșieri și al mării burgezii în războiul anti-japonez și politica lor de represiuni nemiloase împotriva poporului; mișcarea revoluționară în domeniul literaturii și artei de la Mișcarea de la 4 Mai încoace — contribuția uriașă pe care această mișcare a adus-o în revoluția chineză în cei 23 de ani, precum și toate lipsurile ei; bazele de sprijin democratice anti-japoneze ale Armatei a 8-a și ale Noii Armate a 4-a, unde numeroșii lucrători din domeniul literaturii și artei s-au integrat cu Armata a 8-a, Noua Armată a 4-a, muncitorii și țărani; deosebirea condițiilor de muncă și a sarcinilor care stau în fața lucrătorilor din domeniul literaturii și artei pe teritoriul bazelor de sprijin, pe de o parte, și în regiunile de sub dominația gomindanistă, pe de altă parte; problemele litigioase pe tărîmul literaturii și artei, ivite acum în Ienan și pe teritoriul tuturor bazelor de sprijin anti-japoneze. Toate acestea sînt fapte care există în realitate și sînt incontestabile. Noi trebuie să chibzuim toate problemele noastre plecînd de la aceste fapte.

Așadar, care sînt pentru noi principalele probleme? Cred că în fond acestea sînt: problema slujirii maselor populare

și problema cum anume să le slujim. Dacă aceste două probleme nu vor fi rezolvate sau vor fi rezolvate în mod inadecvat, lucrătorii noștri din domeniul literaturii și artei nu se vor adapta la condițiile și sarcinile lor, și atunci ei se vor izbi de o serie întreagă de greutăți de ordin intern și extern. În cuvîntul meu de încheiere îmi voi concentra atenția tocmai asupra acestor două probleme și voi atinge și cîteva alte probleme legate de ele.

I

Prima problemă: pe cine trebuie să slujească literatura și arta noastră?

De fapt, această problemă a și fost de mult rezolvată de marxiști, și în special de Lenin. Încă în 1905 Lenin a subliniat că literatura și arta noastră vor „servi . . . milioanelor și zecilor de milioane de oameni ai muncii”². În cercul tovarășilor noștri care lucrează pe tărîmul literaturii și artei pe teritoriul bazelor de sprijin anti-japoneze s-ar părea că această problemă a și fost rezolvată și că n-ar mai fi nevoie s-o ridicăm din nou. De fapt însă lucrurile nu se prezintă așa. Mulți tovarăși n-au găsit încă de loc o soluție clară și precisă pentru această problemă. De aceea starea lor de spirit, creația lor, faptele lor, opiniile lor în problema orientării literaturii și artei sînt, inevitabil, într-o divergență mai mult sau mai puțin mare cu cerințele maselor, cu cerințele luptei practice. În numeroasele rînduri ale oamenilor de cultură, ale literaților, ale artiștilor și în general ale lucrătorilor din domeniul literaturii și artei care împreună cu partidul comunist, cu Armata a 8-a și cu Noua Armată a 4-a duc marea luptă de eliberare, pot exista, firește, și elemente carieriste strecurate vremelnice, însă majoritatea covârșitoare

a lucrătorilor din acest domeniu dau toate forțele lor luptei pentru cauza comună. Sprijinindu-ne pe acești tovarăși, întreaga noastră muncă pe tărîmul literaturii, teatrului, muzicii și artelor plastice a obținut succese foarte mari. Mulți dintre lucrătorii noștri din domeniul literaturii și artei s-au încadrat în muncă abia după începutul războiului de rezistență anti-japoneză, alții au dus muncă revoluționară încă cu mult înainte de acest război, au îndurat grele lipsuri și, prin munca lor, prin lucrările lor, au exercitat influență asupra maselor largi. Atunci de ce mai spunem noi că nici acești tovarăși nu au găsit încă toți o soluție clară și precisă la problema pe cine trebuie să slujească literatura și arta? Oare printre ei mai sînt încă unii care consideră că literatura și arta revoluționară nu trebuie să slujească masele populare, ci pe exploatați și asupritori?

E adevărat că există o literatură și o artă care deservește pe exploatați și asupritori. Literatura și arta care deservește pe moșieri sînt literatura feudală și arta feudală. Acestea sînt literatura și arta claselor stăpînitore din perioada feudală a Chinei. Influența acestei literaturi, a acestei arte mai este și astăzi destul de puternică în China. Literatura și arta care deservește burghezia sînt o literatură burgheză și o artă burgheză. De pildă, oameni de felul lui Liang Șă-țiu³, pe care-l biciuia Lu Sin, propovăduiesc prin vorbe cum că literatura și arta ar fi deasupra claselor, dar în realitate ei sînt pentru literatura burgheză, pentru arta burgheză și se ridică împotriva literaturii proletare, împotriva artei proletare. Mai există și o literatură și o artă care deservește pe imperialiști; în acest domeniu activează oameni de tipul lui Djou Dzo-jen și Djang Dзі-ping⁴. Acestea sînt literatura și arta trădării naționale. La noi, literatură și artă însă trebuie să deservească nu categoriile de oameni pe care le-am enumerat, ci poporul.

Am mai spus că noua cultură chineză în etapa actuală este cultura antiimperialistă și antifeudală a maselor largi populare conduse de proletariat. Acum cu adevărat popular este numai ceea ce se află sub conducerea proletariatului. Ce este condus de burghezie nu poate aparține maselor largi populare. Aceasta este, firește, just și în ceea ce privește noua literatură și noua artă, ca părți componente ale noii culturi. Noi trebuie să preluăm bogata moștenire literară și artistică, precum și cele mai bune tradiții literare și artistice ale epocilor trecute din China și din țările de peste hotare, dar scopul nostru este tot de a le pune în slujba maselor populare. Noi nu refuzăm de loc să folosim formele literare și artistice ale epocilor trecute, dar în mâinile noastre aceste forme vechi sînt supuse unor transformări, se umplu de un conținut nou, și atunci ele devin revoluționare, menite să slujească poporul.

Ce înțelegem prin mase populare? Cea mai mare parte a maselor populare, care reprezintă peste 90% din populația totală a țării noastre, sînt muncitorii, țărani, soldații și mica burghezie orășenească. De aceea literatura și arta noastră slujesc, în primul rînd, pe muncitori — clasa care conduce revoluția; în al doilea rînd, pe țărani — aliatul nostru cel mai numeros și cel mai ferm în revoluție; în al treilea rînd, pe muncitorii și pe țărani înarmați, adică Armata a 8-a și Noua Armată a 4-a și celelalte detașamente înarmate ale poporului — principalele forțe ale războiului revoluționar; în al patrulea rînd, masele muncitoare ale micii burghezii orășenești, precum și intelectualitatea mic-burgheză, care sînt de asemenea aliatele noastre în revoluție și sînt capabile să colaboreze cu noi vreme îndelungată. Aceste patru categorii de oameni formează uriașa majoritate a națiunii chineze, acestea sînt masele cele mai largi.

Literatura și arta noastră trebuie să slujească pe oamenii din aceste patru categorii. Pentru a sluji pe oamenii din aceste patru categorii trebuie să stăm pe poziții proletare, și nicidecum pe cele mic-burgheze. Astăzi scriitorii care se cramponează de pozițiile individualiste mic-burgheze nu sînt capabili să slujească cu adevărat masele revoluționare ale muncitorilor, țăranilor, soldaților, pentru că ei sînt preocupați în primul rînd de intelectualitatea mic-burgheză, redusă ca număr. Tocmai acesta este motivul hotărîtor pentru care o parte din tovarășii noștri nu sînt acum în stare să rezolve just pe cine anume trebuie să slujească literatura și arta noastră. Nu mă refer aici la această chestiune din punct de vedere teoretic. În rîndurile noastre nu există nici un om care să considere din punct de vedere teoretic sau în vorbe că masele de muncitori, țărani și soldați au o însemnătate mai mică decît intelectualitatea mic-burgheză. Vorbesc aici despre practică, despre comportarea acestor tovarăși. În practică, în modul lor de comportare însă nu atribuie ei oare intelectualității mic-burgheze o însemnătate mai mare decît muncitorilor, țăranilor și soldaților? Cred că atribuie. Mulți tovarăși acordă multă atenție studierii intelectualității mic-burgheze, analizării psihologiei ei; ei înfățișează în lucrările lor cu precădere pe acești intelectuali, le scuză și îndreptățesc lipsurile, în loc să-i ducă după sine pe calea apropierii de masele de muncitori, țărani și soldați, a participării la lupta practică a maselor muncitorești, țărănești și ostășești, a înfățișării acestor mase, a educării acestor mase. Mulți tovarăși, provenind din mediul mic-burghez și fiind ei înșiși intelectuali, își caută prieteni numai în rîndurile intelectualilor, acordă toată atenția studierii și zugrăvirii intelectualității. Dacă, studiind-o și zugrăvind-o, ei înșiși ar sta pe pozițiile proletariatului, aceasta ar fi just. Dar ei nu proce-

dează așa sau nu procedează tocmai așa. Ei stau pe pozițiile micii burghezii, ei creează lucrări care sînt un fel de auto-portrete ale mic-burghezilor; putem să ne convingem de aceasta cercetînd un număr destul de mare de opere literare și artistice. În multe cazuri ei acordă toată simpatia intelectualilor proveniți din rîndurile micii burghezii, le simpatizează lipsurile sau chiar le proslăvesc. Dar de masele muncitorești, tărănești și ostășești acești tovarăși stau departe, ei nu înțeleg și nu studiază aceste mase, nu au în rîndurile lor prieteni apropiați, nu știu să le zugrăvească. Chiar atunci cînd încearcă să le zugrăvească, ei izbutesc să redea numai hainele oamenilor muncii, dar chipurile rămîn cele ale intelectualilor mic-burhezi. Din anumite puncte de vedere, acești tovarăși iubesc pe muncitori, pe țărani și soldați, iubesc cadrele provenite din rîndurile muncitorilor, țăranilor și soldaților, dar în anumite momente ei nu-i iubesc iar unele trăsături ale acestora nu le plac: nu le plac sentimentele lor, manierele lor, nu le place creația lor literară și artistică în stare nativă (gazetele de perete, picturile murale, cîntecele populare, legendele populare etc.). Se întîmplă uneori ca și această creație să le placă, dar ei recurg la ea numai în goana după exotism, pentru a-și înfrumuseța opera sau chiar în căutarea anumitor trăsături înapoiate conținute în această creație. Altă dată însă ei întorc pur și simplu cu dispreț spatele acestei creații și se pasionează cu pîrtinire numai pentru ceea ce vine de la intelectualitatea mic-burgheză și chiar de la burghezie. Ei mai stau încă cu picioarele pe terenul intelectualității mic-burgheze sau, dacă ar fi să ne exprimăm într-un stil mai ridicat, în ascunzișurile tainice ale sufletului lor tot mai sălășluiește intelectualul mic-burghez. În felul acesta, ei n-au rezolvat încă sau nu au rezolvat de ajuns de limpede și de precis problema pe cine trebuie să slujească literatura și arta.

Mă refer aici nu numai la oamenii care au venit la Ienau de curînd; chiar mulți dintre cei care au fost pe front, care duc de cîțiva ani munca pe teritoriul bazelor de sprijin, în Armata a 8-a și în Noua Armată a 4-a încă n-au rezolvat pentru sine această problemă pînă la capăt. Pentru a o rezolva pînă la capăt pentru sine este necesar un termen lung, cel puțin 8 — 10 ani. Dar, oricît de lung ar fi acest termen, noi trebuie să rezolvăm această problemă, s-o rezolvăm limpede, precis și pînă la capăt. Lucrătorii noștri din domeniul literaturii și artei trebuie să îndeplinească această sarcină, trebuie să-și schimbe pozițiile, trebuie ca, în procesul pătrunderii lor profunde în rîndul maselor de muncitori, țărani și soldați și în lupta practică, în procesul studierii marxismului și al studierii societății, să treacă treptat de partea muncitorilor, țăranilor și soldaților, de partea proletariatului. Numai pe această cale vom putea avea o literatură și o artă care să slujească cu adevărat muncitorii, țăranii și soldații, o literatură și o artă cu adevărat proletară.

Problema pe cine trebuie să slujească literatura și arta este o problemă fundamentală, o problemă principială. În trecut se iscau între unii tovarăși dispute, divergențe, antagonisme și dezbinări, dar toate acestea nu aveau legătură cu această problemă fundamentală și principială, ci cu probleme relativ secundare și chiar cu probleme care nu erau nicidecum principiale. Cît privește această problemă principială, asupra ei n-au fost divergențe între cei angajați în discuții; dimpotrivă, ei erau aproape toți de acord în această privință: toți înclinau într-o anumită măsură să-i desconsidere pe muncitori, pe țărani și pe soldați, toți manifestau tendința de a se rupe de mase. Spun „într-o anumită măsură“, pentru că, în general vorbind, desconsiderarea de către ei a muncitorilor, țăranilor și soldaților, ruperea lor de mase se deosebesc de

acea desconsiderare a muncitorilor, țăranilor și soldaților și de acea rupere de mase care sînt caracteristice Gomindanului. Dar, oricum ar fi, asemenea tendințe există. Atîta timp cît n-a fost încă rezolvată această problemă este greu să fie rezolvate multe alte probleme. Să luăm, de pildă, sectarismul în rindurile oamenilor de litere și de artă. Și aceasta este o problemă principială; dar nu putem să ne eliberăm de sectarism decît lansînd și înfăptuind în practică lozincile: să slujim pe muncitori și pe țărani, să slujim Armata a 8-a și Noua Armată a 4-a și să mergem în mijlocul maselor. Este absolut imposibil să se pună capăt sectarism pe altă cale. Lu Sin spunea:

O condiție necesară a existenței frontului unit este prezența unui țel comun . . . Faptul că frontul nostru nu se poate uni dovedește că nu ne-am propus un țel comun și că urmărim fie scopuri înguste de grup, fie chiar, în fond, scopuri personale. Dacă însă țelul nostru va fi slujirea maselor largi ale muncitorilor și țăranilor, frontul nostru va fi, fără îndoială, un front unit⁵.

Această problemă se pune atunci la Șanghai; ea se mai pune și azi la Ciunțin. Dar acolo rezolvarea ei pînă la capăt este foarte grea, căci acolo cîrmuitorii i-au asuprit și îi asupresc pe oamenii de litere și de artă revoluționari, lipsindu-i de libertatea de a merge în mijlocul maselor de muncitori, țărani și soldați. La noi aici situația este cu totul alta. Noi stimulăm apropierea activă a oamenilor de litere și de artă revoluționari de muncitori, de țărani și de soldați, le dăm libertatea completă să meargă în mijlocul maselor, le dăm libertatea completă să creeze o artă și o literatură cu adevărat revoluționare. De aceea la noi aici această problemă se apropie de rezolvare. Dar apropierea de rezolvare nu este încă rezol-

varea deplină și definitivă, și dacă vorbim despre necesitatea de a studia marxismul și de a studia societatea, aceasta este necesar tocmai pentru rezolvarea deplină și definitivă a acestei probleme. Prin marxism noi înțelegem marxismul viu, care joacă un rol efectiv în viața și lupta maselor populare, și nu un marxism numai în vorbe. Odată cu transformarea marxismului verbal în marxism al vieții reale, sectarismul nu va mai exista și se va naște posibilitatea nu numai să se termine cu sectarismul, ci să se rezolve și celelalte numeroase probleme care stau în fața noastră.

II

După ce am rezolvat problema pe cine să slujim, se pune în continuare problema cum să slujim. Sau, pentru a folosi cuvintele unor tovarăși: trebuie să ne consacram eforturile pentru ridicarea nivelului literaturii și artei sau pentru a le populariza?

În trecut, unii tovarăși desconsiderau sau neglijau într-o anumită măsură, uneori în măsură însemnată, popularizarea, insistând în mod disproporționat și excesiv asupra ridicării nivelului. Desigur, trebuie să se insiste asupra ridicării nivelului, dar ar fi o greșeală ca această insistență să fie unilaterală, exclusivă și într-o măsură disproporționată. Faptul că problema pe cine trebuie să slujească literatura și arta — despre care am vorbit mai sus — nu a căpătat o rezolvare precisă se manifestă și aici. Mai trebuie să adăugăm că, întrucât problema pe cine trebuie să slujească literatura și arta a rămas neprecizată, nu putea exista un criteriu just nici pentru problema „popularizării” și „ridicării nivelului”, despre care vorbesc acești tovarăși, și firește, este cu atât mai imposibil de găsit raportul just între una și cealaltă. Întrucât

literatura și arta noastră trebuie să slujească în fond pe muncitori, pe țărani și pe soldați, popularizarea înseamnă popularizarea lor în rîndul muncitorilor, țăranilor și soldaților, iar ridicarea nivelului înseamnă a porni de la nivelul prezent al muncitorilor, țăranilor și soldaților. Ce trebuie, așadar, să popularizăm în rîndurile lor? Să popularizăm ceea ce-i trebuie clasei moșierilor feudali și e ușor acceptat de această clasă? Sau ceea ce-i trebuie burgheziei și e ușor acceptat de ea? Sau, poate, ceea ce le trebuie intelectualilor mic-burghezi și e ușor acceptat de ei? Nu, nici una din acestea. Ci numai ceea ce le trebuie muncitorilor, țăranilor și soldaților și e ușor acceptat de ei. De aceea sarcina educării muncitorilor, țăranilor și soldaților este precedată de sarcina de a învăța de la muncitori, țărani și soldați. Aceasta este îndeosebi adevărat în ceea ce privește problema ridicării nivelului. Trebuie să ridicăm nivelul pornind de la un anumit punct de plecare. Să luăm, de pildă, o găleată cu apă: oare ea nu este ridicată pornind de la sol? Este ea ridicată din văzduh? De la ce punct de plecare trebuie să pornim, așadar, pentru a ridica nivelul literaturii și artei? De la nivelul clasei feudalelor? De la nivelul burgheziei? De la nivelul intelectualilor mic-burghezi? Nu, de la nici unul din acestea; trebuie să pornim numai de la nivelul maselor muncitorești, țărănești și ostășești. Aceasta nu înseamnă nici că muncitorii, țăranii și soldații trebuie ridicați la nivelul „înalt” al clasei feudalelor, al burgheziei sau al intelectualilor mic-burghezi; aceasta înseamnă că trebuie să ridicăm nivelul literaturii și artei orientîndu-ne spre direcția în care merg înainte înșiși muncitorii, țăranii și soldații, orientîndu-ne spre direcția în care merge înainte proletariatul. Tocmai de aceea se pune sarcina de a învăța de la muncitori, țărani și soldați. Numai orientîndu-ne spre ei putem înțelege just problema popularizării

literaturii și artei și a ridicării nivelului lor, putem găsi un raport just între una și alta.

Care sînt izvoarele din care se alimentează toate genurile literaturii și artei? Operele literare și artistice, ca forme ideologice, sînt produsul ogîndirii vieții unei anumite societăți în conștiința oamenilor. Iar literatura și arta revoluționară sînt produsul ogîndirii vieții poporului în conștiința revoluționarului care activează pe tărîmul culturii și artei. Însăși viața poporului conține în sine cele mai bogate zăcăminte de material pentru creația literar-artistică. Acesta este un material în starea lui naturală, un material neprelucrat, dar în același timp materialul cel mai viu, cel mai bogat, cel mai fundamental. Și în acest sens pălește în fața lui orice literatură, orice artă. Acesta este singurul, nesecatul și inepuizabil izvor al oricărei literaturi, al oricărei arte. Acesta este singurul izvor pentru că este singurul posibil și nu poate exista nici un alt izvor afară de acesta. Unii spun: operele scriitorilor și ale artiștilor, operele literare și artistice din epocile vechi și din țările de peste hotare nu pot constitui și ele un izvor? De fapt, monumentele literare și artistice existente nu sînt izvoare, ci cursuri de apă, ele sînt create pe baza materialelor pe care autorii vechi sau de peste hotare le-au sorbit pentru opera lor literar-artistică din viața poporului, în epoca lor, în țara lor. Noi trebuie să preluăm toată această minunată moștenire literară și artistică rămasă din trecut, trebuie să asimilăm din ea în mod critic tot ce este folositor și să o luăm ca exemplu atunci cînd creăm opere pe baza materiilor prime literare și artistice extrase din viața poporului în epoca noastră, în țara noastră. Nu este de loc indiferent dacă dispunem sau nu de asemenea exemplu: de aceasta depinde dacă lucrarea unui scriitor sau a unui artist va fi rafinată sau brută, finisată sau grosolană, dacă va fi la

un nivel ridicat sau scăzut, dacă autorul va crea repede sau încet. Tocmai de aceea nu putem în nici un caz renunța să preluăm ca moștenire și să folosim ca exemplu în munca noastră lucrările scriitorilor și artiștilor vechi și de peste hotare, fie ele chiar feudale sau burgheze. Dar moștenirea și folosirea lor ca exemplu nu poate niciodată să substituie propria noastră creație, pe care nimic n-o poate înlocui. Împrumutarea mecanică din operele autorilor vechi sau ale celor de peste hotare ori imitarea lor oarbă sînt cel mai steril, cel mai dăunător dogmatism în literatură și artă. Un scriitor sau un artist revoluționar chinez, un scriitor sau un artist care promite trebuie să meargă în mijlocul maselor, trebuie să se adîncească vreme îndelungată, fără rezervă, cu tot sufletul și cu toate gîndurile în masele muncitorești, țărănești și ostășești, în focul însuși al luptei, să meargă spre singurul izvor al creației, cel mai larg și cel mai bogat, pentru a observa, a cunoaște, a studia și a analiza oamenii, clasele, masele, toate formele vii ale vieții și luptei, tot materialul brut pentru creația literar-artistică. Numai după aceea se poate trece la procesul de creație. Altfel munca ta va fi fără obiect și vei ajunge un scriitor numai cu numele sau un artist numai cu numele, lucru de care Lu Sin își prevenea atît de stăruitor fiul în testamentul său⁶.

Deși viața socială a omenirii este singurul izvor al creației literar-artistice, deși ea însăși este prin conținutul ei neasemuit mai vie și mai bogată decît literatura și arta, poporul nu se mulțumește numai cu viața socială, cere literatură și artă. De ce? Pentru că, deși și viața și literatura și arta sînt minunate, viața oglindită în opere literare și artistice poate și trebuie să arate mai înălțătoare, mai intensă, mai concentrată, mai tipică și mai ideală, deci și mai atotcuprinzătoare decît realitatea obișnuită. Literatura și arta

revoluționară, sorbind material din viața reală, trebuie să creeze figurile cele mai diferite și să ajute maselor să ducă istoria înainte. De pildă, unii suferă de foame și de frig, sînt supuși asupririi, alții îi exploatează și îi asupresc pe oameni; asemenea fapte există pretutindeni și oamenii trec nepăsători prin fața lor. Lucrătorii din domeniul literaturii și artei concentrează aceste fenomene cotidiene, tipizează contradicțiile și lupta pe care le conțin și crează opere literare și de artă capabile să deștepte masele populare, să le însușească, să le îndemne la unire în vederea luptei pentru schimbarea condițiilor în care trăiesc. Dacă n-ar exista o asemenea literatură și o asemenea artă, această sarcină n-ar putea fi îndeplinită sau n-ar putea fi îndeplinită energic și repede.

Ce înseamnă a populariza și ce înseamnă a ridica nivelul literaturii și artei? Care este raportul dintre aceste două sarcini? Lucrările de popularizare sînt mai simple, mai ușor de înțeles, și de aceea astăzi masele largi populare le primesc mai ușor și mai repede. Lucrările de nivel înalt sînt mai rafinate, dar din cauza aceasta sînt mai greu de creat, și astăzi, de regulă, ele se difuzează încet și cu mai multă greutate în rîndurile maselor largi populare. Astăzi, în fața muncitorilor, țăranilor și soldaților se ridică această problemă: ei sînt angajați în lupta crîncenă, singeroasă împotriva dușmanului, dar în urma îndelungatei stăpîniri a clasei feudalilor și a burgheziei, ei sînt analfabeți, incuți, și de aceea ei cer arzător o largă mișcare de luminare, cer intens cunoștințe și opere literare și de artă de care au imediată nevoie și pe care să le poată înțelege cu ușurință, lucrări care să le stimuleze entuziasmul în luptă, să le întărească încrederea în victorie, să le întărească unirea și să contribuie la lupta lor unită împotriva dușmanului. Pentru ei, prima necesitate nu este de

„a adăuga înflorituri pe brocart“, ci de „a le oferi cărbuni pe gerul iernii“. De aceea, în condițiile actuale, sarcina mai arzătoare este popularizare. Atitudinea de desconsiderare și de neglijare față de munca de popularizare este greșită.

Dar munca de popularizare și munca de ridicare a nivelului nu trebuie nicidecum rupte una de alta. În prezent, nu numai că există posibilitatea de popularizare a unor lucrări mai bune, dar și nivelul cultural al maselor largi crește neconținut. Dacă în munca de popularizare ne vom opri pe veci la același nivel, dacă lună după lună, an după an vom furniza zi de zi mereu aceeași marfă, mereu același „Cio-bănaș“⁷, mereu aceleași hieroglife — „om, mînă, gură, cuțit, bou, berbec“⁸, atunci, cei ce educă se vor mai deosebi oare de cei pe care îi educă? Și ce sens ar putea avea o astfel de muncă de popularizare? Poporul cere popularizare, iar după aceasta el cere și ridicarea nivelului, o ridicare a nivelului an de an, lună de lună. Aici popularizare înseamnă popularizare pentru popor, iar ridicarea, nivelului înseamnă ridicarea nivelului avîndu-se în vedere de asemenea poporul. Această ridicare a nivelului nu pornește din văzduh, nu se realizează cu ușile închise, între patru pereți, ci este o ridicare a nivelului pe baza popularizării. Ridicarea nivelului este determinată de popularizare și, în același timp, ea slujește drept călăuză pentru popularizare. Dacă luăm China, aici atît dezvoltarea revoluției cît și dezvoltarea culturii revoluționare se produc într-un mod inegal; ele se propagă treptat. În unele părți munca de popularizare a literaturii și artei în mase se și face, și pe această bază a și început ridicarea nivelului; în alte părți această muncă nici n-a început încă. De aceea, prețioasa experiență pe tărîmul ridicării nivelului pe baza popularizării într-o localitate poate fi folosită în alte localități, pentru ca atît o muncă cît și cealaltă

să urmeze calea justă, fără zigzaguri de prisos. Dacă privim lucrurile pe scară internațională, experiența pozitivă de peste hotare, și în primul rînd experiența U.R.S.S., poate de asemenea juca un rol în orientarea muncii noastre. Așadar ridicarea nivelului trebuie să se producă la noi pe baza celor realizate în munca de popularizare, iar în munca noastră de popularizare trebuie să fie sub îndrumarea muncii de ridicare a nivelului. Tocmai de aceea munca de popularizare despre care vorbim nu numai că nu împiedică ridicarea nivelului, ci, dimpotrivă, creează o bază pentru munca de ridicare a nivelului, al cărei cadru este acum limitat, și pregătește condițiile necesare pentru această muncă în viitor, atunci cînd cadrul ei se va lărgi mult.

În afară de această ridicare a nivelului literaturii și artei de care masele populare au directă nevoie, mai există și o ridicare a nivelului de care ele au nevoie indirect: aceasta este ridicarea nivelului pentru cadre. Cadrele sînt elementele înaintate ale maselor; de regulă ele primesc o instrucție ceva mai ridicată decît masele populare. Ele au neapărat nevoie de o literatură și de o artă la un nivel mai ridicat, și ar fi o greșeală să nu ținem seama de aceasta. Ceea ce se face pentru cadre servește în același timp pe deplin și maselor, căci numai prin intermediul cadrelor masele pot fi educate și îndrumate. Dacă ne vom abate de la acest țel, dacă ceea ce dăm cadrelor nu le va putea ajuta să educe și să îndrumeze masele, munca noastră de ridicare a nivelului va fi ca „o săgeată trasă fără țintă“, va fi ruptă de principiul nostru fundamental — slujirea maselor populare.

Făcînd bilanțul, putem spune că prin munca creatoare a scriitorilor și artiștilor revoluționari, materialul brut pentru creația literar-artistică pe care îl conține viața poporului este modelat în cadrul formelor ideologice ale literaturii și artei

în slujba maselor populare. Aici se încadrează literatura și arta de nivel ridicat, care s-au dezvoltat pe baza literaturii și artei de nivel elementar și de care au nevoie masele al căror nivel este mai ridicat, în primul rînd cadrele maselor populare; pe de altă parte, aici se încadrează și literatura și arta de nivel elementar, aflate sub îndrumarea literaturii și artei de nivel mai ridicat și de care au astăzi cea mai mare nevoie de obicei masele populare cele mai largi. Literatura și arta noastră, atît cele de nivel ridicat cît și cele de nivel elementar, slujesc în egală măsură masele largi populare, în primul rînd pe muncitori, pe țărani și pe soldați; ele sînt create pentru muncitori, țărani și soldați, de ele se folosesc muncitorii, țăranii și soldații.

Odată rezolvată problema raportului dintre ridicarea nivelului și popularizare, putem rezolva apoi și problema relațiilor dintre maeștri și lucrătorii din domeniul popularizării. Maeștrii noștri nu trebuie să slujească numai cadrele, ci mai ales masele. Maeștrii noștri ai literaturii trebuie să acorde atenție gazetelor de perete pe care le scot masele și corespondențelor care vin din unitățile militare și de la sate; maeștrii noștri ai scenei trebuie să acorde atenție trupelor mici, atît celor de pe lîngă unitățile militare cît și celor de la sate; maeștrii muzicii noastre trebuie să acorde atenție cîntecelor pe care le cîntă masele. Maeștrii artelor plastice de la noi trebuie să acorde atenție artelor plastice pe care le creează masele. Toți acești tovarăși trebuie să stabilească cea mai strînsă legătură cu tovarășii angajați în munca de popularizare a literaturii și artei în mijlocul maselor. Ei trebuie, pe de o parte, să-i ajute și să-i îndrumeze pe popularizatori, iar pe de altă parte să învețe de la ei, să soarbă prin intermediul lor seva înviorătoare care vine de la masele populare, pentru a prinde forțe noi și a se îmbogăți și pentru

ca măiestria lor să nu se transforme într-un „turn de fildeș“ rupt de mase, rupt de realitate, lipsit de conținut și de viață. Trebuie să respectăm pe maeștri; ei reprezintă o mare valoare pentru cauza noastră. Dar trebuie să le spunem că munca oricărui om de litere și de artă revoluționar poate avea sens numai în cazul când el este legat de mase, oglindeste gânduri și sentimente ale maselor, este un credincios crainic al maselor. Nu poți educa masele decât dacă ești reprezentantul lor; nu poți deveni învățătorul maselor decât dacă devii elevul lor. Dacă te consideri însă un domn al maselor, dacă te crezi un aristocrat, care planează sus, deasupra „prostimii“, oricât de mare ar fi talentul tău, masele nu vor avea nevoie de el și munca ta va fi lipsită de perspective.

Nu este oare utilitaristă această atitudine a noastră? Materialiștii nu sînt împotriva utilitarismului în general, ci numai împotriva utilitarismului feudal, burghez, mic-burghez, împotriva fățarnicilor care în vorbe sînt împotriva utilitarismului, iar în practică sînt utilitariștii cei mai egoiști și mai miopi. Nu există pe lume oameni care stau deasupra utilitarismului; în societatea împărțită în clase, nu există decât utilitarismul unei clase sau al alteia. Noi sîntem utilitariști proletari, revoluționari; noi pornim de la unitatea dintre interesele actuale și cele viitoare ale maselor celor mai largi care formează peste 90% din totalul populației. Așa că noi sîntem utilitariști revoluționari, care ne propunem țeluri dintre cele mai largi și dintre cele mai îndepărtate, și nu utilitariști înguști, care nu văd decât ceea ce este particular și trecător. Așa, de pildă, o lucrare care place numai unui cerc îngust de persoane și de care nu are nevoie majoritatea oamenilor, iar uneori îi provoacă chiar pagube, dar care este împinsă cu forța pe piață, căreia i se fac propagandă în

rîndurile maselor cu scopul utilitarist al autorului însuși sau al unui cerc îngust de persoane — care mai și acuză masele de utilitarism — ar fi nu numai o jignire adusă maselor, ci și o dovadă că autorul nu-și dă seama de nimicnicia sa. O lucrare poate fi considerată bună numai atunci cînd aduce un folos real maselor populare. Chiar dacă ai creat o lucrare la fel de bună ca „Zăpada albă într-o primăvară însorită“, dacă ea desfată deocamdată numai o mină de oameni, pe cînd masele tot mai cîntă „Un om simplu de la țară“⁹, iar tu nu cauți să ridici nivelul maselor, ci le dojenești doar, toate cuvintele tale de dojană se vor pierde în pustiu. În fața noastră stă problema de a îmbina „Zăpada albă într-o primăvară însorită“ cu „Un om simplu de la țară“, de a îmbina ridicarea nivelului cu popularizare. Fără o astfel de îmbinare, arta cea mai înaltă a oricărui maestru va deveni în mod inevitabil utilitaristă în sensul cel mai îngust; n-ai decît să susții că o astfel de artă este „pură și sublimă“, aceasta nu va fi decît propria ta apreciere, cu care masele nu vor fi de acord.

După rezolvarea problemelor privitoare la orientarea noastră fundamentală — a slujirii muncitorilor, țăranilor și soldaților și a modului cum trebuie să-i slujim, se rezolvă dintr-o dată și toate celelalte probleme, de pildă, problema dacă trebuie arătate laturile luminoase sau întunecoase ale realității, problema unirii etc. Dacă noi toți sîntem de acord cu această orientare fundamentală, scriitorii și artiștii noștri, instituțiile noastre de învățămînt literar și artistic, publicațiile noastre în problemele literaturii și artei, organizațiile noastre de literați și de artiști și toată activitatea noastră pe tărîmul literaturii și artei va trebui să i se conformeze. Abandonarea acestei orientări ar fi o greșeală.

Tot ce nu corespunde acestei orientări trebuie corectat cum se cuvine.

III

Acum, după ce am stabilit că literatura și arta noastră trebuie să slujească masele largi populare, putem trece la o problemă privitoare la relațiile din interiorul partidului, și anume a relațiilor dintre munca partidului pe țărîmul literaturii și artei și munca lui în ansamblu, precum și la o problemă cu privire la relațiile externe ale partidului, și anume legătura dintre munca partidului pe țărîmul literaturii și artei și munca necomuniștilor pe același țărîm, adică la problema frontului unit al oamenilor de litere și de artă.

Să începem cu prima problemă. În lumea actuală, orice cultură, orice literatură și artă aparține unei clase determinate și urmează o linie politică definită. Nu există în realitate o artă pentru artă, o artă deasupra claselor, o artă care să se dezvolte în afara politicii sau independent de ea. Literatura și arta proletară sînt o parte a întregii cauze revoluționare a proletariatului sau, după cum a spus Lenin, sînt „o roțiță și un șurub“ al mecanismului general al revoluției¹⁰. De aceea, locul pe care îl ocupă munca partidului pe țărîmul literaturii și artei în întreaga sa activitate revoluționară este bine determinat și precis stabilit: această muncă este subordonată sarcinilor revoluționare pe care partidul le pune pentru o perioadă dată a revoluției. A nega aceasta înseamnă a te rostogoli spre dualism sau pluralism, adică în esență spre orientarea troțkistă — „politica este marxistă; arta este burgheză“. Noi nu sîntem de acord cu accentuarea excesivă, pînă la eroare, a importanței literaturii și artei, dar nu sîntem de acord nici cu subaprecierea

însemnătății lor. Literatura și arta sînt subordonate politicii, dar și ele exercită la rîndul lor o influență uriașă asupra politicii. Literatura și arta revoluționară sînt o parte a întregii cauze a revoluției, sînt o rotiță și un șurub al ei. Deși, în comparație cu alte părți mai importante, ele sînt desigur mai puțin însemnate, de mai mică urgență și ocupă o poziție secundară, ele sînt totuși o rotiță și un șurub indispensabil al mecanismului general, o parte necesară a întregii cauze a revoluției. Dacă nu există o literatură și o artă fie chiar dintre cele mai elementare, dintre cele mai simple, revoluția nu poate merge înainte, nu poate învinge. Ar fi o greșeală să nu înțelegem aceasta. Mai departe, cînd vorbim despre subordonarea literaturii și artei față de politică, avem în vedere politica de clasă, politica maselor populare, nu politica unui grup restrîns de așa numiți oameni politici. Politica, indiferent dacă este revoluționară sau contrarevoluționară, reprezintă întotdeauna lupta unei clase împotriva altei clase, și nu acțiuni ale unui pumn de persoane. Lupta revoluționară pe frontul ideologic, pe frontul artei trebuie să fie neapărat subordonată luptei politice, pentru că nevoile claselor și maselor pot căpăta o expresie concentrată numai prin politică. Oamenii politici revoluționari — cei de profesie, care și-au însușit știința politică revoluționară sau arta politicii revoluționare — sînt numai conducători ai multor milioane de oameni politici care se află în mijlocul popoului, și au sarcina să totalizeze părerile acestor oameni politici populari, să le șlefuiască și după aceea să le redea maselor, pentru ca acestea să le perceapă și să le traducă în viață; oamenii noștri politici nu sînt nicidecum „oameni politici“ în sensul aristocratic, care fac proiecte utopice închși în cabinetul lor, se cred foarte deștepți și își fac singuri reclamă spunînd: sîntem „o firmă neîntrecută, rugăm a nu

fi confundați cu alții!“ Tocmai în aceasta constă deosebirea principială dintre oamenii politici proletari și oamenii politici burghezi, descompuși. Tocmai de aceea și numai de aceea este posibilă o unitate deplină între caracterul politic și veracitatea literaturii și a artei noastre. Ar fi greșit să nu se înțeleagă aceasta, să se trivializeze politica proletară și oamenii politici proletari.

Să trecem acum la problema frontului unit al oamenilor de litere și de artă. Literatura și arta sînt subordonate politicii; dar întrucît astăzi problema primordială, fundamentală a politicii în China este lupta împotriva cotropitorilor japonezi, lucrătorii din domeniul literaturii și artei ai partidului trebuie, în primul rînd, să se unească pe baza platformei luptei anti-japoneze cu toți oamenii de litere și de artă din afara partidului (începînd cu simpatizanții partidului și cu oamenii de litere și de artă mic-burghezi și terminînd cu toți oamenii de litere și de artă burghezi și moșieri care sînt pentru lupta împotriva cotropitorilor japonezi). Mai de parte, trebuie să ne unim pe baza platformei democrației; dar întrucît o parte din oamenii de litere și de artă care sînt pentru lupta împotriva cotropitorilor nu vor accepta această platformă, cadrul unirii va fi inevitabil în acest caz ceva mai îngust. În sfîrșit, trebuie să ne unim în jurul problemelor specifice ale literaturii și artei — problemele metodei și stilului creației artistice. Noi sîntem pentru realismul socialist, dar o parte din oamenii de litere și de artă nu sînt de acord cu noi, și de aceea cadrul unirii va fi aici și mai îngust. În jurul unor probleme va fi unire, iar în jurul altora luptă și critică. Toate acestea sînt probleme de sine stătătoare, dar, în același timp, legate între ele, și de aceea chiar și în problemele care contribuie la unire, cum ar fi de pildă, problema luptei de rezistență anti-japoneză, există totuși și

luptă și critică. Dar a înfăptui în cadrul frontului unit numai unirea și a nu duce lupta sau a duce numai lupta și a nu înfăptui unirea, a aplica în frontul unit — așa cum au făcut-o unii tovarăși în trecut — capitularea oportunistă de dreapta și codismul de dreapta sau exclusivismul de „stînga“ și sectarismul de „stînga“, toate acestea înseamnă a urma o linie politică greșită. Aceasta este valabil atît pentru politică, cît și pentru artă și literatură.

În China oamenii de litere și de artă mic-burghezi ocupă un loc de seamă printre forțele care formează frontul unit al oamenilor de litere și de artă. Concepțiile și lucrările lor au multe lipsuri, dar, în același timp, acești oameni tind într-o oarecare măsură spre revoluție, se apropie într-o oarecare măsură de poporul muncitor. De aceea a-i ajuta să-și învingă neajunsurile, a lupta pentru atragerea acestor oameni în rîndurile frontului slujirii poporului muncitor este o sarcină deosebit de importantă.

IV

Unul dintre principalele mijloace de luptă pe frontul literaturii și al artei este critica literară și de artă. Această critică trebuie dezvoltată; în trecut munca în această direcție era dusă într-o măsură extrem de insuficientă, și au avut dreptate tovarășii care au arătat aici acest lucru. Critica literară și de artă reprezintă o problemă complexă, care cere numeroase studii speciale. Aici vreau să mă opresc îndeosebi numai asupra problemei fundamentale, problema criteriului în critică; totodată vreau să-mi expun pe scurt părerea asupra cîtorva probleme particulare ridicate de unii tovarăși și să ating și unele vederi greșite.

Critica literară și de artă are două criterii: politic și artistic. În lumina criteriului politic, tot ce favorizează lupta de rezistență anti-japoneză și unirea poporului, tot ce stimulează unitatea morală a maselor populare, tot ce se împotrivește mersului înapoi și contribuie la mersul înainte, — toate acestea sînt bune; și, dimpotrivă, tot ce nu favorizează lupta de rezistență anti-japoneză și unirea poporului, tot ce dă naștere la dezbinare morală în rîndurile maselor populare, tot ce se opune mersului înainte și trage oamenii înapoi, — toate acestea sînt rele. Dar pe ce trebuie să întemeiem, la urma urmei, raționamentul nostru atunci cînd vorbim despre bine și rău: pe intenții (adică pe dorințe subiective) sau pe rezultate (adică pe practica socială)? Idealiștii pun pe primul plan însemnătatea intențiilor și neagă însemnătatea rezultatelor; adepții materialismului mecanicist pun pe primul plan însemnătatea rezultatelor și neagă însemnătatea intențiilor. În opoziție atît cu unii cît și cu ceilalți, noi considerăm, de pe pozițiile materialist-dialectice, intențiile și rezultatele în unitatea lor. Intențiile care urmăresc interesele maselor trebuie să fie nedespărțite de rezultatele recunoscute de mase; între ele trebuie să fie unitate. Dacă intențiile urmăresc interese personale sau interesele unui grup îngust, aceasta este rău; dacă intențiile urmăresc interesele maselor, dar nu duc la rezultate recunoscute de mase, la rezultate care aduc foloase maselor, aceasta este de asemenea rău. Nu după declarațiile lui trebuie să judecăm dorințele subiective ale unui autor, adică dacă este animat de intenții bune și drepte, ci după rezultatele pe care actele lui (în primul rînd operele lui) le produc în rîndul maselor largi ale societății. Practica socială și rezultatele ei sînt criteriul pentru verificarea dorințelor sau intențiilor subiective. Criticii noastre literare și celei de artă trebuie să-i fie străin sectarismul; călăuzindu-

ne după principiul general al unirii în vederea luptei de rezistență anti-japoneză, noi trebuie să admitem existența unor lucrări literare și de artă care să oglindească cele mai variate concepții politice. Dar, în același timp, critica noastră trebuie să stea ferm pe poziții principiale: trebuie să supunem neapărat unei critici ascutite și să condamnăm toate lucrările literare și de artă care conțin concepții antinaționale, antiștiințifice, antipopulare, anticomuniste, pentru că, atît prin intențiile lor cît și prin rezultatele lor, aceste — fie-ne cu iertăciune — „opere“ zădărnicesc cauza unirii în vederea luptei de rezistență anti-japoneză. În lumina criteriului artistic, tot ce se află la un nivel artistic relativ ridicat este bun sau relativ bun, iar tot ce se află la un nivel artistic relativ scăzut este prost sau relativ prost. Desigur că și aici trebuie să judecăm după folosul social al operei. Printre oamenii de litere și de artă aproape că nu există oameni care să nu considere că lucrările lor sînt minunate. Critica noastră trebuie să admită o întrecere liberă între cele mai variate lucrări de artă, dar, în același timp, trebuie să le supunem unei critici juste, plecînd de la criteriile științifice despre artă, pentru ca arta care se află la un nivel relativ scăzut să se desăvîrșească treptat și să devină o artă la un nivel relativ ridicat, pentru ca arta care nu corespunde cerințelor luptei maselor largi populare să devină o artă care să corespundă acestor cerințe. Aceasta este cu totul necesar.

Așadar există două criterii: politic și artistic. Care este însă raportul dintre ele? Între politică și artă nu se poate pune semnul egalității, după cum nu se poate pune acest semn între concepția generală despre lume, pe de o parte, și metodele de creație artistică și ale criticii de artă, pe de altă parte. Noi negăm nu numai criteriul politic abstract, absolut neschimbat, dar și criteriul artistic abstract, absolut neschim-

bat; fiecare clasă, în fiecare societate împărțită în clase, își are propriul ei criteriu, atât politic cât și artistic. Dar orice clasă, în orice societate împărțită în clase, pune întotdeauna criteriul politic pe primul plan și criteriul artistic pe planul al doilea. Burghezia respinge întotdeauna operele literaturii și artei proletare, oricît de mare ar fi valoarea lor artistică. Proletariatul trebuie să-și determine atitudinea față de o operă literară sau de artă din epocile trecute în primul rînd în funcție de atitudinea pe care opera dată o exprimă față de popor și ținînd seamă de faptul dacă opera dată a avut o însemnătate progresistă în istorie. Există lucrări fundamental reacționare din punct de vedere politic, dar care, în același timp, au, poate, o oarecare valoare artistică. Dar cu cît o operă reacționară prin conținutul ei este mai artistică, cu atît are darul să otrăvească mai puternic poporul și deci ea trebuie cu atît mai hotărît respinsă. O particularitate comună a literaturii și a artei tuturor claselor exploatoare în perioada lor de declin este contradicția dintre conținutul politic reacționar și forma artistică a lucrării. Noi cerem însă unitate între politică și artă, unitate între conținut și formă, unitate între conținutul politic revoluționar și forma artistică cît mai perfectă cu putință. Operele de artă cărora le lipsește valoarea artistică, oricît ar fi ele de progresiste din punct de vedere politic, nu au totuși forță. De aceea, luptînd împotriva operelor de artă care conțin concepții politice greșite, luptăm în același timp și împotriva tendinței de a scrie lucrări în „stilul afişelor și lozincilor“, care conțin numai concepții politice juste, dar care nu au forță artistică. În problemele de literatură și artă trebuie să ducem lupta pe două fronturi.

Amîndouă aceste tendințe sînt proprii multora dintre tovarășii noștri. Mulți tovarăși înclină să desconsidere la-

tura artistică a lucrărilor lor, și de aceea ei trebuie să dea atenție ridicării nivelului lor artistic. Consider totuși că o problemă deosebit de mare o are acum latura politică. Unii tovarăși nu posedă nici măcar cele mai elementare cunoștințe politice, din care cauză au diferite idei confuze. Permiteți-mi să vă dau câteva exemple din viața Ienanelui.

„Teoria naturii umane“. Există oare pe lume un asemenea lucru cum este natura umană? Desigur că există. Dar pe lume există numai o natură umană concretă, și nu există natură umană abstractă. În societatea împărțită în clase există numai o natură umană care are un anumit caracter de clasă, și nu există natură umană situată deasupra claselor. Noi sintem pentru o natură umană proletară, pentru natura umană a maselor largi ale poporului, iar moșierii și burghezia sînt pentru natura umană moșierească și burgheză, deși ei nu o spun pe șleau, ci o prezintă drept unica natură umană. Natura umană pe care o trîmbează unii intelectuali mic-burghezi este de asemenea ruptă de masele populare sau are chiar un caracter antipopular. Natura umană despre care vorbesc ei nu este de fapt altceva decît individualism burghez, și tocmai de aceea tot ce formează natura umană proletară este în ochii lor necorespunzător naturii umane. Tocmai în acest fel este tratată „teoria naturii umane“, pe care unii din Ienan o propun acum pentru a fi pusă la baza așa-numitei teorii a literaturii și artei. Aceasta este cu totul greșit.

„Punctul de plecare fundamental al literaturii și artei este dragostea, dragostea față de om“. Dragostea poate constitui într-adevăr un punct de plecare, dar mai există un alt punct de plecare, și anume punctul fundamental. Dragostea este un concept, un produs al practicii obiective. Noi nu pornim cîtuși de puțin de la concept, ci de la practica

obiectivă. Dragostea pentru proletariat a apărut la oamenii noștri de litere și de artă proveniți din rîndurile intelectualității ca o urmare a faptului că condițiile vieții sociale i-au făcut să simtă că soarta lor este comună cu soarta proletariatului. Ura noastră față de imperialismul japonez este rezultatul asupririi noastre de către imperialismul japonez. Nu există absolut pe lume dragoste fără motiv, după cum nu există nici ură fără motiv. În ceea ce privește însă așa-numita „dragoste față de om“, de cînd omenirea s-a împărțit în clase n-a existat pe lume o astfel de dragoste atotcuprinzătoare. Toate clasele stăpînitore din trecut au propovăduit bucuros ideea dragostei atotcuprinzătoare; mulți așa-numiți înțelepți au propovăduit-o și ei bucuros, dar nimeni n-a realizat-o încă cu adevărat, pentru că ea este imposibilă într-o societate împărțită în clase. O dragoste adevărată față de om este posibilă, dar numai după ce clasele vor fi lichidate în toată lumea. Clasele scindează societatea în grupuri antagoniste, și abia după lichidarea claselor se va naște dragostea pentru întreaga omenire. Astăzi asemenea dragoste nu există încă. Noi nu putem să iubim pe dușmanii noștri, nu putem să iubim fenomenele monstruoase din societate. Țelul nostru este să le nimicim. Acesta este un adevăr elementar. E oare cu putință ca lucrătorii noștri din domeniul literaturii și artei să nu înțeleagă încă aceasta?

„În toate operele literare și de artă din trecut se acorda un loc egal zugrăvirii a ceea ce este luminos și a ceea ce este întunecat, jumătate-jumătate.“ În această afirmație există multă confuzie. Operele literare și de artă nu corespund de loc, întotdeauna, acestei caracterizări. Mulți autori mic-burghezi n-au găsit în viață nimic luminos; operele lor nu conțineau decît demascarea a ceea ce e întunecat; asemenea opere au primit denumirea de „literatură de demascare“.

Dar mai erau și opere care se consacrau pur și simplu propagandei în favoarea pesimismului, a dezgustului față de viață. Dimpotrivă, literatura Uniunii Sovietice din perioada construirii socialismului descrie mai ales ceea ce este luminos. Ea arată și lipsurile în muncă, zugrăvește și tipuri negative, dar descrierea aceasta se dă numai pentru a se scoate în relief tabloul luminos general, și nicidecum, așa cum s-a spus aici, „jumătate-jumătate“. Oamenii de litere și de artă burghezi din perioada reacțiunii zugrăvesc masele revoluționare ca pe niște rebeli, iar pe ei înșiși ca pe sfinți, adică prezintă drept întunecat ceea ce este luminos, și viceversa. Numai scriitorii și artiștii cu adevărat revoluționari sînt în stare să rezolve just problema ce anume trebuie să slăvească și ce anume trebuie să demaște. A demasca toate forțele întunecate care pricinuesc rău maselor populare, a slăvi orice luptă revoluționară a maselor populare — iată sarcina fundamentală a oricărui om care lucrează pe tărîmul literaturii și artei revoluționare.

„Pînă acum sarcina literaturii și artei a fost întotdeauna să demaște.“ Acest raționament, ca și cel precedent, dovedește lipsa de cunoștințe științifice de istorie. S-a spus mai sus că operele literare și de artă din trecut nu se limitau de loc numai la demascare. Pentru cei care activează pe tărîmul literaturii și artei revoluționare, obiecte de demascare pot fi numai agresorii, exploatorii, asupritorii și influența lor nefastă asupra poporului, dar nicidecum înseși masele largi populare. Masele populare nu sînt nici ele lipsite de neajunsuri, dar aceste neajunsuri trebuie să fie înlăturate pe calea desfășurării în popor a criticii și autocriticii, și această critică și autocritică este una dintre cele mai importante sarcini ale literaturii și artei. Totuși, aceasta nu se poate numi în nici un caz „demascarea poporului“. În ceea ce privește

poporul, poate fi vorba în fond numai de educarea lui, de ridicarea nivelului lui. Numai reprezentanții literaturii și artei contrarevoluționare pot zugrăvi poporul ca fiind „prost de la natură“, iar masele revoluționare ca „rebeli despotici“.

„Epoca eseurilor-pamflete mai continuă și că mai avem nevoie de maniera literară a lui Lu Sin.“ Trăind în condițiile dominației forțelor întunecate, Lu Sin a fost lipsit de libertatea cuvîntului, și de aceea a luptat cu arma escului, plin de ironie rece și de satiră ascuțită. Lu Sin a avut perfectă dreptate. Și noi trebuie să punem venin în ridiculizarea fascismului, a reacționarilor chinezi și a tot ce aduce rău poporului; dar în regiunea de graniță Șensi-Gansu-Ningsia și pe teritoriul bazelor de sprijin anti-japoneze din spatele frontului ocupanților, unde cei care activează pe tărîmul literaturii și artei revoluționare au toate libertățile democratice și unde numai elementelor contrarevoluționare nu le-au fost acordate asemenea libertăți, nu putem împrumuta pur și simplu forma eseurilor lui Lu Sin. Aici putem vorbi în gura mare și nu avem motive să recurgem la căi ocolite, nebuloase, care îngreuiază înțelegerea operei de către masele populare. Dacă însă nu este vorba de dușmanii poporului, ci de poporul însuși, trebuie să ținem minte că nici Lu Sin din epoca eseurilor n-a ridiculizat și n-a atacat nicio dată poporul revoluționar și partidele revoluționare; în eseurile sale, el a avut față de aceștia cu totul alt ton decît față de dușmani. Am spus mai sus că lipsurile poporului trebuie criticate, dar criticînd trebuie să stăm cu adevărat pe pozițiile poporului, critica noastră trebuie să fie pătrunsă de năzuința arzătoare de a apăra și de a educa poporul. A-ți trata tovarășul ca pe un dușman înseamnă a te situa tu însuși pe pozițiile dușmanului. Înseamnă oare aceasta că noi

renunțăm la satiră? Nu, satira va fi necesară întotdeauna. Există însă diferite feluri de satiră: satiră îndreptată împotriva dușmanilor, satiră îndreptată împotriva aliaților, satiră îndreptată împotriva oamenilor din lagărul nostru. În fiecare caz atitudinea noastră trebuie să fie alta. Nu sîntem nicidecum împotriva satirei în general; trebuie să renunțăm doar la folosirea ei fără discernămint.

„Nu înclin să glorific și să elogiez; lucrările celor care proslăvesc ceea ce este luminos nu sînt în mod necesar mărețe, iar lucrările celor care zugrăvesc ceea ce este întunecat nu sînt în mod necesar lucrări de nimic.“ Una din două: ori ești scriitor sau artist burghez, și atunci nu proslăvești proletariatul, ci burghezia; ori ești scriitor sau artist proletar, și atunci nu proslăvești burghezia, ci proletariatul și întregul popor muncitor. Lucrările celor care proslăvesc „aspectele luminoase“ ale burgheziei nu sînt în mod necesar mărețe, iar lucrările celor care zugrăvesc aspectele ei întunecate nu sînt în mod necesar lucrări de nimic; lucrările celor care proslăvesc aspectele luminoase ale proletariatului nu sînt în mod necesar lipsite de măreție, dar lucrările celor care zugrăvesc așa-numitele „aspecte întunecate“ ale proletariatului sînt în mod necesar lucrări de nimic. Nu este confirmată aceasta de întreaga istorie a literaturii și artei? De ce să nu cînti poporul — făuritorul istoriei omenirii? De ce să nu cînti proletariatul, partidul comunist, noua democrație, socialismul? Dar mai există și oameni care nu nutresc nici un fel de sentimente calde pentru cauza poporului, care privesc lupta și succesele proletariatului și ale avangărzii sale cu atitudinea indiferentă a spectatorului care se ține deoparte. Acești oameni se interesează numai de ei înșiși și se glorifică neobosit numai pe ei înșiși, doar cîteodată mai

glorifică și pe unii „eroi“ din grupulețul îngust pe care îl patronează. Desigur că asemenea individualiști mic-burgezi nu vor să elogieze meritele și virtutea ale poporului revoluționar, să-i întărească curajul în luptă, încrederea în victorie. Asemenea oameni nu sînt decît niște termite în rîndurile revoluționare, iar poporul revoluționar n-are nevoie într-adevăr de astfel de „cîntăreți“.

„Nu este vorba de poziție, poziția mea este justă, intențiile mele sînt bune, înțeleg esența lucrurilor, numai că n-am știut să exprim toate acestea, și ca urmare lucrarea a jucat totuși un rol negativ.“ Am vorbit mai sus despre punctul de vedere materialist-dialectic în problema intențiilor și a rezultatelor; acum aș vrea să întreb: nu este oare problema rezultatelor în același timp și problema poziției? Dacă un om se va călăuzi în munca sa numai după intenții și nu se va interesa de problema rezultatelor, el se va asemana cu un medic care prescrie doar rețete, dar căruia nu-i pasă de loc cîți oameni au pierit în urma tratamentului său, sau cu un partid politic care se mărginește să facă declarații, fără să se intereseze de loc dacă ele se realizează în practică. Dați-mi voie să vă întreb: este justă o asemenea poziție? Sînt bune asemenea intenții? Calculînd cu anticipație rezultatele viitoare, firește că nu sîntem feriți de greșeli. Dar dacă faptele ne-au și demonstrat că rezultatul este negativ, și noi acționăm totuși după metoda veche, se mai poate considera oare că intențiile noastre sînt bune? Trebuie să judecăm partidul politic sau medicul după practica lor, după rezultatele activității lor; din același punct de vedere trebuie să judecăm și pe scriitor. Intențiile cu adevărat bune cer să se țină seamă de rezultate, să se totalizeze experiența, să se cerceteze metodele sau — dacă este vorba de creație —

mijloacele de expresie. Intențiile cu adevărat bune cer o autocritică pe deplin sinceră a lipsurilor și greșelilor în muncă, hotărîrea de a îndrepta aceste lipsuri și greșeli. Tocmai așa aplică metoda autocriticii comuniștii. Numai această poziție este justă. În același timp, numai în procesul unei activități practice, pătrunse de cel mai sever simț al răspunderii, poți înțelege treptat în ce anume constă poziția justă și să ți-o însușești pas cu pas. Dacă însă nu vei progresa în această direcție în activitatea practică, ci vei afirma înfumurat că „ai înțeles tot“, în practică se va constata că n-ai înțeles nimic.

„A se face apel la noi ca să studiem marxismul înseamnă a repeta greșeala metodei de creație a materialismului dialectic, iar aceasta va dăuna dispoziției noastre de a crea.“ Noi studiem marxismul pentru a vedea lumea, societatea, literatura și arta prin prisma materialismului dialectic și a materialismului istoric și nicidecum pentru a scrie cursuri de filozofie în cadrul operelor literare și de artă. Marxismul poate doar să cuprindă, dar nu să înlocuiască realismul în creația literară și artistică, după cum el poate să cuprindă teoria atomică și electronică în fizică, dar nu o poate înlocui. Formulele goale, seci, dogmatice dăunează dispoziției de a crea și nu numai dispoziției de a crea, dar și în primul rînd însuși marxismului. „Marxismul“ dogmatic nu este de loc marxism, ci ceva antimarxist. Dar poate totuși marxismul să distrugă vreo dispoziție de a crea? Da, poate. El distruge cu hotărîre dispozițiile de a crea feudale, burgheze, mic-burgheze, liberale, individualiste, nihiliste, ale artei pentru artă, aristocratice, decadente, pesimiste și diferite alte dispoziții de a crea nepopulare, neproletare. Dar dacă asemenea dispoziții de a crea există la

unii scriitori și artiști proletari, trebuie ele distruse? Eu cred că trebuie, și încă în mod radical, iar distrugînd vechiul se va putea construi în același timp noul.

V

Ce dovedește faptul că în cercurile oamenilor de litere și de artă din Ienan au apărut problemele despre care am vorbit? El dovedește că în aceste cercuri mai există încă în mod serios abaterile de la stilul just de muncă, că tovarășii noștri mai au încă multe astfel de lipsuri cum sînt idealismul, dogmatismul, fantezismul, vorbăria goală, disprețul pentru practică, ruperea de mase etc. Aici se cere o adevărată și serioasă mișcare de rectificare a stilului de gîndire și de muncă.

Mulți dintre tovarășii noștri nu văd încă destul de limpede deosebirea dintre proletariat și mica burghezie. Mulți membri de partid au intrat în partid din punct de vedere organizatoric, dar din punct de vedere ideologic ei n-au intrat încă cu totul sau chiar încă n-au intrat de loc în partid. Acești oameni care n-au intrat încă din punct de vedere ideologic în partid mai au capetele împuiate cu gunoiul rămas de la clasele exploatoare; ei nu înțeleg de loc ce este ideologia proletară, ce este comunismul, ce este partidul. Ei raționează astfel: „Ce o mai fi și cu ideologia asta proletară, nu este aceasta aceeași veche poveste?“ Ei nu înțeleg că nu-i de loc ușor să-ți însușești această „poveste“, că sînt oameni care în întreaga lor viață nu sînt în stare să capete fizionomie de comunist și că unor astfel de oameni nu le rămîne decît să plece din partid. De aceea, deși majoritatea din partidul nostru și din rîndurile noastre sînt oameni cinstiți și curați, totuși, pentru a conduce

mișcarea revoluționară astfel ca ea să se dezvolte și mai eficient și să se desăvîrșească și mai repede, trebuie să ne consolidăm cu seriozitate rîndurile, atît sub raport ideologic cît și sub raport organizatoric. Iar pentru a ne consolida sub raport organizatoric trebuie să ne consolidăm în primul rînd sub raport ideologic, să desfășurăm lupta ideologică proletară împotriva ideologiei neproletare. În cercurile oamenilor de litere și de artă din Ienani, lupta ideologică a și început, și aceasta este absolut necesar. Cei ieșiți din rîndurile micii burghezii caută întotdeauna stăruitor, prin toate mijloacele — inclusiv cele literare și artistice —, să se scoată pe sîne în evidență, să facă propagandă în favoarea convingerilor lor, urmărind transformarea partidului, transformarea lumii întregi după chipul și asemănarea intelectualului mic-burghez. Față de această stare de lucruri, sarcina noastră este să le strigăm cu glas tare: „Măi ,tovarăși'! Asta n-o să vă meargă! Proletariatul nu vi se va potrivi vouă. A merge după voi înseamnă de fapt a merge după marii moșieri și marea burghezie. Aceasta amenință cu pieirea partidul, patria“. Atunci pe cine să urmărim? Partidul, lumea pot fi transformate numai după chipul și asemănarea avangărzii proletariatului. Așteptăm ca tovarășii care lucrează pe tărîmul literaturii și al artei să-și dea seama de întreaga seriozitate a acestei mari dezbateri și să ia parte activă la luptă, pentru ca să obținem însănătoșirea tuturor tovarășilor noștri, pentru ca rîndurile noastre să se unească cu adevărat și să se întărească din punct de vedere ideologic și organizatoric.

Deoarece sub raport ideologic mai sînt multe confuzii la noi, mulți dintre tovarășii noștri n-au fost în stare să facă cu adevărat deosebirea dintre bazele de sprijin ale revoluției și regiunile de sub dominația gomindanistă, și din

această pricină ei au comis multe greșeli. Mulți tovarăși au venit aici direct din cămăruțele de sub scările caselor din Șanghai¹¹. Dar, venind din asemenea cămăruțe pe teritoriul bazei de sprijin a revoluției, tovarășii au trecut nu numai dintr-o regiune într-o cu totul altfel de regiune, dar și dintr-o epocă istorică într-o cu totul altă epocă istorică — dintr-o societate semifeudală, semicolonială, aflată sub stăpânirea marilor moșieri și a marii burghezii, ei au trecut în societatea revoluționară a noii democrații, aflată sub conducerea proletariatului. A veni pe teritoriul bazei de sprijin a revoluției înseamnă a trece într-o epocă ce n-a mai existat în toată istoria milenară a Chinei, în epoca puterii maselor largi populare. Oamenii care ne înconjură, oamenii în rîndurile cărora noi ducem munca noastră propagandistică sînt cu totul alți oameni. Epoca dinainte a trecut pentru totdeauna. De aceea trebuie să ne unim fără cea mai mică șovăială cu aceste mase populare noi. Dacă și aici, printre aceste mase noi, tovarășii se vor caracteriza ca și înainte, așa cum am spus data trecută, prin „lipsă de cunoaștere“ și prin „lipsă de înțelegere“, dacă ei se vor asemana și aici cu „eroul care nu-și găsește nicăieri loc pentru a-și arăta vitejia“, atunci ei o vor duce greu nu numai la sate, ci chiar și la Ienan. Unii tovarăși gîndesc așa: „Voi scrie, ca și înainte, pentru cititorii din „marele spate al frontului“¹², acest fel de a scrie mi-e cunoscut și este de „însemnătate națională“. Asemenea raționamente sînt cu totul greșite. „Marele spate al frontului“ se schimbă și el, iar cititorii din „marele spate al frontului“ nu sînt dispuși să asculte din partea scriitorilor din bazele de sprijin ale revoluției mereu aceleași povești vechi, de care s-au săturat de mult. Ei așteaptă ca scriitorii din bazele de sprijin ale revoluției să le vorbească despre oamenii noi, despre lumea nouă. De aceea, cu cît o operă

literară este destinată mai limpede maselor populare din bazele de sprijin ale revoluției, cu atât mai mare este însemnătatea ei pentru întreaga națiune. În *Înfringerea* lui Fadeev¹³ este zugrăvit numai un mic detașament de partizani. Această lucrare n-a fost scrisă de loc pentru satisfacerea gustului cititorilor din lumea veche, și totuși a exercitat influență asupra întregii lumi. Cel puțin asupra Chinei, după cum se știe, ea a exercitat o foarte mare influență. China merge înainte, nu înapoi. Bazele de sprijin ale revoluției sînt acelea care duc China înainte, și nu cine știe ce regiuni înapoiate, retrograde. În procesul de rectificare a stilului de gîndire și de muncă, tovarășii trebuie să-și dea seama, în primul rînd, de această teză fundamentală.

Dar dacă trebuie neapărat să ne contopim cu epoca nouă, epoca noilor mase populare, înseamnă că trebuie neapărat să rezolvăm pînă la capăt problema relațiilor dintre individ și mase. Deviza noastră trebuie să fie aceste două versuri ale lui Lu Sin:

*Cu sprincenele încruntate, privesc cu rece dispreț degetul
osînditor al demnitarului.*

*Dar, plecînd capul, sînt gata să slujesc, ca un bivoli,
copilului¹⁴.*

Prin cuvîntul „demnitar“ se înțelege aici dușmanul; noi nu vom pleca niciodată capul în fața dușmanului, oricît de fioros ar fi el. Prin cuvîntul „copil“ se înțelege aici proletariatul și masele populare largi. Toți membrii partidului comunist, toți revoluționarii, toți cei care lucrează pe tărîmul literaturii și artei revoluționare trebuie să-l ia ca pildă pe Lu Sin, trebuie să devină „bivoli“ pentru proletariatul și pentru masele populare, să le dăruiască toată puterea lor, toată viața lor pînă la ultima suflare. Pentru ca intelectualitatea să se

poată contopi cu masele populare, să poată sluji masele populare, e nevoie de timp pentru ca ele să se cunoască reciproc. În procesul acestei cunoașteri reciproce nu numai că sînt posibile, dar și de neînălțurat multe chinuri și fricțiuni. Dar trebuie numai să se dea dovadă de hotărîre, și atunci ținta va fi atinsă.

M-am oprit astăzi numai asupra cîtorva probleme fundamentale ale orientării mișcării noastre pe tărîmul literaturii și artei. Mai sînt multe probleme concrete al căror studiu trebuie continuat și în viitor. Sînt convins că tovarășii vor găsi în ei hotărîrea necesară pentru a merge pe acest drum. Sînt convins că în procesul de rectificare a stilului de gîndire și de muncă, în studiul și munca de lungă durată, tovarășii vor ști, fără îndoială, să se transforme pe ei și să transforme și creația lor, vor ști să creeze numeroase lucrări minunate, care vor fi primite cu mare căldură de masele largi populare, vor ști să ridice mișcarea în domeniul literaturii și artei pe o treaptă nouă, glorioasă, atît pe teritoriul bazelor de sprijin ale revoluției cît și în întrecăta Chină.

ADNOTĂRI

¹ Mișcarea de la 4 Mai se referă la mișcarea revoluționară antiimperialistă și antifeudală care a izbucnit la 4 mai 1919. — nota trad.

² Vezi V. I. Lenin, „Organizația de partid și literatura de partid“. În această lucrare, arătând trăsăturile caracteristice ale literaturii proletare, Lenin scrie: „Aceasta va fi o literatură liberă pentru că nu interesul personal și carierismul, ci ideea socialismului și simpatia pentru cei ce muncesc vor face să se înroleze în rândurile ei noi și noi forțe. Aceasta va fi o literatură liberă pentru că ea nu va servi unci eroine blazate, nu celor zece mii din pătura de sus, care se plictisesc și suferă de obezitate, ci milioanele și zecile de milioane de oameni ai muncii, care sînt floarea țării, forța ei, viitorul ei. Aceasta va fi o literatură liberă, care va fecunda ultimul cuvînt al gîndirii revoluționare a omenirii prin experiența și munca vie a proletariatului socialist, care va crea o influență reciprocă permanentă între experiența trecutului (socialismul științific, care a încununat dezvoltarea socialismului de la formele sale primitive, utopice) și experiența prezentului (actuala luptă a tovarășilor muncitori)“.

³ Liang Șă-țiu — membru al partidului național-socialist chinez contrarevoluționar. El a făcut vreme îndelungată propagandă în favoarea ideilor reacționare ale burgheziei americane în domeniul literaturii și artei, a luptat cu îndîrjire împotriva revoluției și a ponegrit literatura și arta revoluționară.

⁴ Djou Dzo-jen și Djang Dzi-ping au trecut în 1937, după ocuparea Pekinului și Șanghaiului de către Japonia, de partea cotropitorilor japonezi.

⁵ Vezi Lu Sin, „Părerea mea asupra Ligii Scriitorilor de Stînga“, în culegerea „Două inimi“ (*Opere complete*, vol. 4).

⁶ Vezi Lu Sin, „Moartea“, în „Supliment“, „Ultima culegere de eseuri-pamflete compuse în Tiedzieting“ (*Opere complete*, vol. 6).

⁷ „Ciobănașul“ — operetă populară cu cîntece și dansuri, răspîdită în China. În ea nu sînt decît două roluri: unul de bărbat (ciobănașul) și unul de femeie (o fată de la țară). Conținutul piesei se dezvăluie în duetul ciobănașului cu fata. În perioada inițială a războiului anti-japonez, această formă de operetă, cu textul schimbat, era folosită pentru propagarea

ideii luptei împotriva agresiunii japoneze, și într-un timp era foarte răspîndită.

⁸ Hieroglifile care însemnează cuvintele „om, mînă, gură, cuțit, bou, berbec“ sînt relativ simple ca scriere, și în China veche erau incluse de obicei în primele lecții din manualele de limba maternă pentru școala primară.

⁹ „Zăpadă albă într-o primăvară însorită“ și „Un om simplu de la țară“ — titlurile unor cîntece din principatul Ciu (secolul al III-lea înainte de era noastră). Melodia primului cîntec era de un înalt nivel muzical, pe cînd a celui de-al doilea era mai simplă. În antologia literaturii chineze *Vănsiuan*, în „Întrebări puse de Sung lui prințului Ciu“, se vorbește că cineva a început să cînte în capitala principatului Ciu „Zăpadă albă într-o primăvară însorită“ și că „nu i-au ținut isonul decît cîteva zeci de oameni“, dar de îndată ce a început să cînte „Un om simplu de la țară“, l-au acompaniat mii de oameni.

¹⁰ Vezi V. I. Lenin, „Organizația de partid și literatura de partid“. Lenin scrie: „Literatura trebuie să devină o parte a cauzei proletare-generale, o rotiță și un șurub al mecanismului social-democrat unic și măreț, pus în mișcare de întreaga avangardă conștientă a întregii clase muncitoare“.

¹¹ Este vorba de mici camere situate în partea din spate a caselor din Șanghai, sub palierul scărilor sau alături de scară. Acestea sînt odăițe înguste și întunecoase și de aceea erau închiriate la prețuri relativ mici. Scriitorii și artiștii, intelectualii și micii funcționari nevoiași locuiau în majoritatea lor în asemenea cămăruțe.

¹² E vorba de regiunile de sub dominația gomindanistă. În perioada războiului anti-japonez, oamenii numeau de obicei regiunile întinse din sud-vestul și din nord-vestul Chinei, neocupate de cîmpul japonez și care se aflau sub dominația Gomindanului, „marele spate al frontului“, spre deosebire de „micul spate al frontului“, adică de bazele de sprijin anti-japoneze, baze care se aflau în spațiile frontului ocupanților japonezi și erau conduse de partidul comunist.

¹³ A. Fadeev — cunoscut scriitor sovietic. Romanul lui *Înfrîngerea*, editat în 1927, descrie lupta dusă în timpul războiului civil din Uniunea Sovietică de către un detașament de partizani, din care făceau parte muncitori, țărani și intelectuali revoluționari siberieni, împotriva bandelor contrarevoluționare. Acest roman a fost tradus în limba chineză de Lu Sin.

¹⁴ Vezi esul lui Lu Sin „Autocaricatură“ din „Culegerea celor neincluse în culegeri“ (*Opere complete*, vol. 7).

